

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ ത്രയോവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ ത്രയോവിംശോദ്യായഃ ॥

മൈത്രേയ ഉവാച

ദൃഷ്ട്വാത്മാനം പ്രവയസമേകദാ വൈന്യ ആത്മവാൻ |
ആത്മനാ വർധിതാശേഷസ്യാനുസർഗഃ പ്രജാപതിഃ || 1 ||

ജഗതസ്സസ്ഥുഷശ്ചാപി വൃത്തിഭോ ധർമഭൃത്സതാം |
നിഷ്ഠാദിതേശ്വരാദേശോ യദർഥമിഹ ജ്ഞാതിവാൻ || 2 ||

ആത്മജേഷ്ഠാത്മജാം ന്യസ്യ വിരഹാഭൂദതിമിവ |
പ്രജാസു വിമനഃസ്വേകഃ സദാരോഗ്യാത്തപോവനം || 3 ||

തത്രാപ്യഭാഭ്യനിയമോ വൈഖാനസസുസമ്മതേ |
ആരബ്ധ ഉഗ്രതപസി യഥാ സ്വവിജയേ പുരാ || 4 ||

കന്ദമൂലഫലാഹാരഃ ശുഷ്കപർണാശനഃ ക്വചിത് |
അബ്ദക്ഷഃ കതിചിത്പക്ഷാൻ വായുദക്ഷസ്തതഃ പരം || 5 ||

ഗ്രീഷ്മേ പഞ്ചതപാ വീരോ വർഷാസ്യാസാരഷാൺമുനിഃ |
ആകംഠമനഃ ശിശിരേ ഉദകേ സ്ഥണ്ഡിലേശയഃ || 6 ||

തിതിക്ഷുർയതവാശാന്ത ഊർധ്വരേതാ ജിതാനിലഃ |
ആരിരാധയിഷുഃ കൃഷ്ണമചരത്തപ ഉത്തമം || 7 ||

തേന ക്രമാനുസിദ്ധേന ധ്വസ്തുകർമ്മലാശയഃ |
പ്രാണായാമൈഃ സന്നിരുദ്ധഃ ശ്വർഗശ്ചരിനബന്ധനഃ || 8 ||

സനത്കുമാരോ ഭഗവാൻ യദാഹാധ്യാത്മികം പരം |
യോഗം തേനൈവ പുരുഷമഭജത് പുരുഷർഷഭഃ || 9 ||

ഭഗവദ്ധർമ്മിണഃ സാധോഃ ശ്രദ്ധയാ യതതഃ സദാ |
ഭക്തിർഭഗവതി ബ്രഹ്മൺയനന്യവിഷയാഭവത് || 10 ||

തത്ത്വാനയാ ഭഗവതഃ പരികർമ്മശുദ്ധ -
സത്ത്വാത്മനസ്തദനു സംസ്മരണാനുപൂർത്യാ |
ഇതാനം വിരക്തിമദഭൂന്നിശിതേന യേന
ചിച്ഛേദ സംശയപദം നിജ്ജീവകോശം || 11 ||

ഛിന്നായധീരധിഗതാത്മഗതിർനിരീഹ -
സ്തത്തത്യജേച്ഛിനദിദം വയുനേന യേന |
താവന്ന യോഗഗതിഭിര്യതിരപ്രമത്തോ
യാവദ്ഗദാഗ്രജകമാസു രതിം ന കുർയാത് || 12 ||

ഏവം സ വിരപ്രവരഃ സംയോജ്യാത്മാനമാത്മനി |
ബ്രഹ്മഭൂതോ ദൃഢം കാലേ തത്ത്വാജ സ്വം കലേവരം || 13 ||

സമ്പീഡ്യ പായും പാർഷ്ണിദ്യാം വായുമുത്സാരയൻ ശരണൈഃ |
നാദ്യാം കോഷേഷ്വവസ്ഥാപ്യ ഹൃദുരഃകംഠശീർഷണി || 14 ||

ഉത്സർപയംസ്തു തം മൂർധ്നി ക്രമേണാവേശ്യ നിഃസ്സ്പഹഃ |
വായും വായൗ ക്ഷിതൗ കായം തേജസ്തേജസ്യയുയുജത് || 15 ||

ഖാൻയാകാശേ ദ്രവം തോയേ യഥാസ്ഥാനം വിഭാഗശഃ |
ക്ഷിതിമന്ദസി തത്തേജസ്യദോ വായൗ നഭസ്യമും || 16 ||

ഇന്ദ്രിയേഷു മനസ്സാനി തന്മാത്രേഷു യഥോദ്ഭവം |
ഭൂതാദിനാമൂന്യുക്തൃഷ്യ മഹത്യാത്മനി സന്ദധേ || 17 ||

തം സർവഗുണവിൻയാസം ജീവേ മായാമയേ ന്യധാത് |
തം ചാനുശയമാത്മസ്ഥമസാവനുശയി പുമാൻ |
ഇത്താനവൈരാഗ്യവീര്യേണ സ്വരൂപസ്ഥോജഹാത്പ്രഭുഃ || 18 ||

അർചിർനാമ മഹാരാജ്ഞീ തത്പത്യാനുഗതാ വനം |
സുകുമാര്യതദർഹാ ച യത്പദ്ഭ്യാം സ്തർശനം ഭുവഃ || 19 ||

അതീവ ഭർതൂർവ്രതധർമനിഷ്ഠയാ
ശുശ്രൂഷയാ ചാർഷഭേഹയാത്രയാ |
നാവിനതാർതിം പരികർശിതാപി സാ
പ്രേയസ്കരസ്തർശനമാനനിർവൃതിഃ || 20 ||

ദേഹം വിപന്നാഖിലചേതനാദികം
പത്യുഃ പുഥിവ്യാ ദയിതസ്യ ചാത്മനഃ |
ആലക്ഷ്യ കിഞ്ചിച്ച വിലപ്യ സാ സതീ
ചിതാമമാരോപയദദ്രിസാനുനി || 21 ||

വിധായ കൃത്യം ഹ്രദിനീജലാപ്തതാ
ദത്തോദകം ഭർതൂരുദാരകർമണഃ |
നത്യാ ദിവിസ്ഥാംസ്ത്രിദശാംസ്ത്രിഃ പരീത്യ
വിവേശ വഹ്നിം ധ്യായതീ ഭർതൃപാദൗ || 22 ||

വിലോക്യാനുഗതാം സാധ്വീം പുഥും വീരവരം പതിം |
തൃഷ്ടുവുർവരദാ ദേവൈർദേവപത്യുഃ സഹസ്രശഃ || 23 ||

കുർവത്യഃ കുസുമാസാരം തസ്മിൻ മന്ദരസാനുനി |
നദത്സമരതൂർയേഷു ഗുണന്തി സു പരസ്സരം || 24 ||

ദേവ്യ ഊചുഃ

അഹോ ഇയം വധൂർധന്യാ യാ ചൈവം ഭൂഭുജാം പതിം |
സർവാത്മനാ പതിം ഭേജേ യജ്ഞേശം ശ്രീർവധൂരിവ || 25 ||

സൈഷാ നൂനം വ്രജത്യൂർധ്വമനു വൈന്യം പതിം സതീ |
പശ്യതാസ്താനതീത്യാർചിർദുർവിഭാവേന കർമണാ || 26 ||

തേഷാം ദുരാപം കിം ത്വന്യൻമർത്യാനാം ഭഗവത്പദം |
ഭൂവി ലോലായുഷോ യേ വൈ നൈഷ്കർമ്യം സാധയന്ത്യുത || 27 ||

സ വഞ്ചിതോ ബതാത്മധുക് കൃച്ഛ്രണ മഹതാ ഭൂവി |
ലബ്ധ്വാപവർഗ്യം മാനുഷ്യം വിഷയേഷു വിഷജ്ജതേ || 28 ||

മൈത്രേയ ഉവാച

സ്തുവതീഷ്വമരസ്തീഷു പതിലോകം ഗതാ വധുഃ |
യം വാ ആത്മവിദാം ധൂർയോ വൈന്യഃ പ്രാപാച്യുതാശ്രയഃ || 29 ||

ഇത്ഥമഭൂതാനുഭാവോഽസൗ പുഥുഃ സ ഭഗവത്തമഃ |
കീർത്തിതം തസ്യ ചരിതമുദാമചരിതസ്യ തേ || 30 ||

യ ഇദം സുമഹത്പുണ്യം ശ്രദ്ധയാവഹിതഃ പഠേത് |
ശ്രാവയേച്ഛുണ്യയാദ്വാപി സ പുഥോഃ പദവീചിയാത് || 31 ||

ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മവർചസി രാജന്യോ ജഗതീപതിഃ |
വൈശ്യഃ പഠൻ വിദ്പതിഃ സ്യാച്ഛൂദ്രഃ സത്തമതാചിയാത് || 32 ||

ത്രികൃത്യ ഇദമാകർണ്യ നരോ നാർയഥവാഽഭൂതാ |
അപ്രജഃ സുപ്രജതമോ നിർധനോ ധനവത്തമഃ || 33 ||

അസ്പഷ്ടകീർതിഃ സുയശാ മൂർഖോ ഭവതി പണ്ഡിതഃ |
ഇദം സ്വസ്ത്യയനം പുംസാമമംഗൽയനിവാരണം || 34 ||

ധന്യം യശസ്യമായുഷ്യം സ്വർഗ്യം കലിമലാപഹം ।
 ധർമാർഥകാമമോക്ഷാണാം സമൃക് സിദ്ധിമഭീഷ്ടുഭിഃ ।
 ശ്രദ്ധായൈതദനുശ്രാവ്യം ചതുർണാം കാരണം പരം ॥35॥

വിജയാഭിമുഖോ രാജാ ശൂന്യൈതദഭിയാതി യാൻ ।
 ബലിം തസ്മൈ ഹരന്ത്യഗ്രേ രാജാനഃ പൃഥവേ യഥാ ॥36॥

മുക്താൻയസംഗോ ഭഗവത്യമലാം ഭക്തിമുദ്യഹൻ ।
 വൈന്യസ്യ ചരിതം പുണ്യം ശൃണുയാച്ഛ്വാവയേത്പരേത് ॥37॥

വൈചിത്രവീർയാഭിഹിതം മഹൻമാഹാത്മ്യസൂചകം ।
 അസ്മിൻ കൃതമതിർമർത്യഃ പാർഥവീം ഗതിമാപ്സുയാത് ॥38॥

അനുദിനമിദമാദരേണ ശൃണുവൻ
 പൃഥുചരിതം പ്രഥയൻ വിമുക്തസംഗഃ ।
 ഭഗവതി ഭവസിന്ധുപോതപാദേ
 സ ച നിപുണാം ലഭതേ രതിം മനുഷ്യഃ ॥39॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
 ചതുർഥസ്കന്ധേ ത്രയോവിംശോധ്യായഃ ॥